

David M. Carr:

The Formation of the Hebrew Bible: A New Reconstruction.

Oxford University Press 2011. 524 sider.

DKK 458,03. NOK 503,-

Michael Agerbo Mørch,
stud.theol. ved Københavns Universitet

Tekstkritikken udgør en af fagteologiens vigtigste specialdiscipliner. Arbejdet med de bibelske grundtekster, sådan som de er overleveret på originalsprogene, er den grundlæggende indsats for teologen. Derfor er det omgærdet med stor bevågenhed og deraf følgende diskussion, når der publiceres nye bidrag til tekstkritikken.

Det sidste er tilfældet ved den foreliggende bog af David M. Carr, *The Formation of the Hebrew Bible. A New Reconstruction*. Bogen er siden dens udgivelse i 2011 blevet omtalt som et af de mest perspektivrige og dristige bud på en ny opfattelse af overleveringen af GT's skrifter. Både evangelikale og kritiske forskere har arbejdet intenst med bogen, og selvom den primært henvender sig til specialister, er der interessant stof at hente for enhver teolog.

David M. Carr er Professor i GT ved Union Theological Seminary i New York. Han har udgivet flere bøger, hvoraf de mest kendte er *Writing on the Tablet of the Heart: Origins of Western Scripture and Literature* (Oxford, 2005) og *Introduction to the Old Testament: Sacred Texts and Imperial Contexts of the Hebrew Bible* (Oxford: Blackwell, 2010).

Bogen har tre dele. Den første er metodologisk, hvor Carr trækker på en række forskningsfelter, som alle er med til at vise, hvordan memorering foregår, og hvor pålidelig den er. Carr kommer frem til en række kendetegn for divergenser i memorerede overleveringer, såsom brug af forskellige pronomener, præpositioner og ordstilling (s. 25-34); det vil sige småting, som ikke ændrer betydningsindholdet i teksterne. Derfor bliver det understreget, at den foreliggende tekst i BHS – som jo stadig er den eneste vi har, hvilket er vigtigt at huske er blevet til gennem en snirklet og fluktuerende proces. Men det gør ikke nødvendigvis teksten utroværdig. Som ekstrabibelsk komparativ case-study benytter Carr Gilgamesh-eposet, som dokumenteret er blevet overleveret via

memorering. Og overraskende nok er der ikke nævneværdige variationer i betydningen, selvom teksten er blevet redigeret, rettet, justeret og udvidet. Når det kommer til de bibelske tekster, så mener Carr, at overleveringen har fundet sted gennem en kompliceret proces af mundtlig-skriftlig karakter. Forholdet mellem disse har været dynamisk, og det er ikke til at se i teksterne, præcis hvor udvidelser og redigeringer (interpolationer) kan ses. Det betyder, at de traditionelle kildesondringer, som nogle steder stadig benyttes, ikke er gangbare (s. 124). Derudover mener Carr heller ikke, at dateringer af teksten via kronologisk-lingvistiske analyser kan bruges til ret meget, da teksterne via afskriverne formentlig er blevet løbende opdateret rent sprogligt. Ifølge Carr kan vi ikke datere teksterne og følge deres udvikling minutiøst, i stedet må vi fokusere på bredere perioder og relationer mellem separate skriftruller. Denne første del af bogen er Carrs store og epokegørende indsats.

Anden del fokuserer på forskellige perioder – fra den hasmonæiske til den neo-assyriske – og deres anpart i teksternes tilblivelse. Det måske mest interessante afsnit her er den persiske periode. Forskellige imperier bliver heftigt kritiseret i GT, men det persiske går stort set fri. Det får Carr til at konkludere, at store dele af GT finder sin endelige form i denne periode (s. 204-225). Det har dog også en spekulativ karakter, da Carr kan fastsætte *dele* af Es 56-66 og *dele* af Ezra-Nehemias til denne periode. De klare kriterier for denne opdeling af teksten bliver ikke givet. I denne anden del af bogen giver Carr også en mere ”kanonisk” forståelse af GT, da han hævder, at GT er ”eksil-litteratur” (s. 226). Det betyder, at det meste af GT er redigeret og justeret i lyset af de to store deporteringer i 722 og 586 f.kr. Selvom Carr bringer en syntetisk forståelse på banen i denne del af bogen, så virker det ikke overbevisende på mig, når han samtidig argumenterer for interne spændinger i teksten, hvor P og Non-P (!) kæmper om fortolkningsretten til Israels historie. Hvordan er det materiale endt i den samme kanon, og hvilken redaktør overså problemerne?

Den tredje og sidste del af bogen fokuserer på litterær tekstualitet i præeksilsk periode. Carr forsøger at vise, hvordan dele af GT's litteratur bør dateres til præeksilsk periode. Fx er det hans tese, at Ordsprogenes Bog er noget af den tidligste litteratur i GT og at dele af denne visdomssamling har fungeret som oplæring i ret livsførelse *før* Moseloven bliver almen (s. 403f). Ét af Carrs dateringskriterier er similaritet. Når store dele af visdomslitteraturen passer med anden litteratur i præeksilsk tid og omvendt passer dårligt med litteratur i posteksilsk tid, ja, så er konklusionen ligefor, selvom den konfronterer standarddateringer i GT-miljøet.

Carrs bog bryder nyt land inden for dette forskningsfelt. Arbejdet er enormt og bedriften ligeså, og der er stof til undersøgelser og diskussioner i mange år frem. Hans konklusioner

er af og til luftige og hviler på argumentum ex silentio, men det er konklusionerne – det foregående metodologiske arbejde er nemmere at lægge arm med, og det vil både kritiske og evangelikale forskere gøre i mange år frem.